

Kenesei István: Noszty Feri emeli a tétet

Kállai R. Gábor: Pulikutya pufidzsekiben

„...megtanuljuk a mesével...” – interjú Kálmán C. György
irodalomtörténésszel (Tardos Károly)

Monostori Tibor: Új református bálványok

Odze György: Nem csak a Fudan

**ÉS Irodalom: Farkas Balázs, Fecske Csaba,
Nagy Betti, Nomád Földi László, Rutkai András,
Selyem Zsuzsa, Zalán Tibor**

ÉLET ÉS

IRODALOM

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

LXV. ÉVFOLYAM, 20. SZÁM ÁRA: 690 FT (éves előfizetőknek 485 Ft) 2021. MÁJUS 21.

Puhá Ferenc munkája

SZÉKY JÁNOS:

A szarvas- vadász bosszúja

Akkortájt, amikor Magyarország COVID-halálozások tekintetében a világ legrosszabbja lett, s a százezere főre jutó halottak száma elérte a háromszázat, dr. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes kinyilatkoztatta, hogy ha valamelyik ország nem fogadja el a magyar COVID-oltásokat, mi sem fogadjuk el az ő oltásait, mert ez „szuverenitásunk feladása lenne”.

Ebben a kijelentésben első hallásra világverő mértékben kombinálódik az aljasság és az ostobaság. Azért csak első hallásra, mert - először is - a magyar hírfogyasztó, pártállástól függetlenül, már rég hozzáedződött ahhoz, hogy Magyarországon a hülyeségek és az aljasságok más mércéi érvényesek, mint bárhol a világon; ezt érte el szorgos tudatmódosító munkájával mostani vezető elítültünk. Ha egyáltalán vannak még nálunk ilyen mércék. Praktikusán: az egyszerű magyar hírfogyasztó ilyen esetekben már hallja lelki füleivel a kézsre gyártott és agresszív hangot érveket, miszerint Semjén álláspontja az (egyetlen) értelmes és erkölcsös álláspont, ellenben az a buta és aljas, aki nem fogadja el. És mivel az egyszerű magyar hírfogyasztó a saját normáit és értékrendjét egy mobilfiles hangerejével képes mások tudomására hozni, míg az ellenérvek gigawattos hangfalakból szólnak, ilyen rutinszerű apróságok miatt vitába bocsátkozni velük: merő energiapiazarlás.

A hevesebb - vagy akár csak egyértelmű, fenntartásokba nem belebonnyoló - reakciót az is gátolja, hogy nem lehet tudni, Semjén megszólalása *micada*. A különleges hallgatóság fülének szánt egyéni rögrögzés - a Magyarország Barátai Alapítvány nevű, itthonról finanszírozott diaszpóraszervezet online konferenciáján hangzott el -; vagy Orbán Viktor beszél a szájából. Mielőtt az olvasó rávágna, hogy az utóbbi, megjegyezzék két dolgot: 1. Ebben a rendszerben sem mindent Orbán végez személyesen, Semjénnek van némi mozgásteré a központi szándék végrehajtásában, aztán legföljebb rosszul csinálja. 2. Ha Orbán beszél a szájából, akkor sem lehet tudni, hogy ez szándékbejelentés-e, vagy tesztballon. A második pontnál maradvá: Magyarország miniszterelnöke megszokta, hogy idehaza mindent megtehet, amit akar - ha például kedve szottyan, őszig meghosszabbíttatja a járvány miatti veszélyhelyzetet, azaz a saját egyeduralmát -; és a legfontosabb külügyben - nevezetesen abban, hogy dől-e tovább az uniós pénz - már kitunt, hogy úgy játsszon a berlini és brüsszeli eliten, mint muzsikuss a hangszerein. Am ha ezeken kívül van dolga a világgal, már érthetik pofonok, amit nem jól visel.

Politikai hazárdjátékot vállalt azzal, hogy az Európai Unióban egyedülként szerződést kötött az orosz és a kínai vakcina szállítására. (Egyéb indítékait ne firtassuk.) Ahol is a játszmának az volt a tétje, hogy a magyarországi oltottak úgy is mint uniós polgárok, szabadon, friss teszt- és karanténkötelezettség nélkül utazhatnak majd a schengeni határon belül. Mint a pandémia előtt. Ennek ideálisan az lett volna a feltétele, hogy az EU leköpi saját magát, és központilag elrendelje a magyar védettségi kártya elfogadását, fölöslegesnek nyilvánítva a saját gyógyszerügyi hivatalának tevékenységét. Ez utóbbi, köztudomásúlag, sem a Szeptnyik-V, se a Sinopharm BBIBP-CorV, sem más keleti vakcina alkalmazását eddig nem hagyta jóvá. Minthogy ilyesfajta brüsszeli önállóság már történt párszor, Orbán úgy mérhette föl, hogy ebben a játszmában is jók az esélyei. Addig is kétoldalú megállapodásokkal igyekezett közelebb hozni, hogy „minden magyar ember” szabadon utazhasson. Láthatóan váratlanul érte már az is, hogy a karmelitaszemszögből fő turisztikai célpont, Horvátország mégiscsak kéri az igazolást a vakcina fajtájáról, sőt a második oltás időpontjáról is - azaz számára nem elfogadható a műanyag kártya, melyen a magyar hatóságok gondosan nem tüntetik fel ezeket az adatokat, de még azt sem, hogy az alany COVID ellen védett. Azt pedig valóságos kokainnak érezhette, hogy a járványkezelésben mintának tekintett Ausztria lényegében azt közölte: számára olyan a keleti vakcina, mintha nem is lenne (jellemző módon a hivatalos osztrák turisztikai portálon adnak linkeket ahhoz a magyar kormányhivatalhoz, ahol nemzetközi oltási bizonyítványt lehet kérni). Vagyis Semjén megszólalása lehet a főnök dührohámának terméke.

De nem biztos. Lehet tesztballon is: milyen fokú hergelést bír el a közönség a publikum, és meddig lehet folytatni az EU-ellenes kampányt, hogy aztán az utolsó pillanatban, mintegy közkívánatra, az egyetlen ember, aki dönthet, előkapja a nemzetközileg alkalmas igazolványt - az adatok megvannak hozzá, hiszen akit beoltottak, megkapta a lepecsételt papírt arról, mivel oltották be és mikor, nyilván van tartva -, és csatlakozzon az uniós igazolási rendszerhez. Akkor majd a kormánymédia fő dolga az lenne, hogy gyorsan elfelejtse a kétoldalú megállapodások pojacaságát, mintha sose lett volna, és levezesse, hogyan őrizte meg szuverenitásunkat a magyar vitéz a romlott burkussal szemben. Ez nem jóslat, csak lehetséges forgatókönyv. Mondom, a lényeg az, hogy nem lehet tudni, sőt *ne lehessen tudni*. Ide jutottunk harminckét évvel a diktatúra megszűnése után.

Akinek egyébként - a különleges jogrendtől függetlenül - illúziói lennének arról, hogy Magyarországon demokrácia van, melegen ajánlom, hogy vegye szemügyre dr. Semjén Zsolt karrierjét. Ő hivatalosan a kormány, azaz a törvényhozást magába olvasztó végrehajtó hatalom második embere, de szerintem még soha senkinek nem jutott eszébe, hogy önálló hatalommal bíró politikusként, egyáltalán: politikusként tekintse. Egy olyan pártot vezet, ami *de facto* nem létezik, a közvélemény-kutatások rég nem mérik; a parlamenti demokrácia megcsúfolása, hogy külön pártként üzemel. Túlél minden botrányt, legyen az plágiumügy, vagy hogy háziállatokra lövöldöz - egyszerűen azért, mert Magyarországon nem léven plurális képviselheti demokrácia, sem szabad nyilvánosság, semmiből nem lehet következményekkel járó botrány. Megjegyzem, a rénszarvasok réme, úgy is mint az Országos Magyar Vadászati Védegyelet elnöke, az őszre tervezett vadászati világkiállítás egyik védangyala - most rághatja a körmét, nehogy az oda várt turistákat megakadályozza a beutazásban az általa bejelentett magyar vakcinaügyi revans.

Amúgy is elég sületlen ötlet a mai vadászattelens világghangulatban merő kádárista nosztalgiából hetvenmilliárd rénes forintokért fölmelegíteni az 1971-es rendezvényt. Amellett drukkolok, hogy júniusig a francia, német és portugál állam elfogadja a Szeptnyikot meg a Sinopharmot, különben a beutazni vágyó szurkolóikon állunk bosszút, ha jön a foci Eb. Feltéve, hogy dr. Semjén Zsolt PhD komolyan vehető, amiben nem vagyok egészen biztos. Lényegesebb, hogy nézzünk szembe azzal, milyen országban élünk.

BIHARI PÉTER:

Sokszínű világtörténet

■ *Hahner Péter: Világtörténeti kaleidoszkóp magyar szemmel. Rubicon Intézet, Budapest, 2020, 544 oldal, 5980 Ft*

A világtörténelem súlyos tárgy, noha élvezetesen is előadható: Hahner Péter legújabb műve hatalmas, három költogrammos könyv, amely egyszerre informatív és szórakoztató. A címe szerint „kaleidoszkóp”, de inkább gyönyörű kivitelű album, benne a szerzőnek az utolsó harminc évben keletkezett, a *Rubiconban* megjelent írásaival: pontosan 56 nyolc-tíz oldalas tanulmánnyal – a lovagok világától egészen az 1968-as párizsi tavaszig. A hat nagy fejezetből három Franciaország múltjával foglalkozik, a többi az USA, illetve Európa történetével, továbbá alapvető, ám vitatott történelmi fogalmakkal, elsősorban a forradalmak természetével. Ez utóbbi téma jól mutatja Hahner körültekintően elemző módszerét: háromszor fut neki, és a legalaposabb tanulmányban (mellesleg ez az egyetlen az egész kötetben, amelyet nem publikált a folyóiratban) a következő szerzők véleményét teszi mérlegre: Kopernikusz, Clarendon earlje, Goulemot, Bibó, Burke, Mirabeau, Toynbee, Furet, Arendt, Schama, Harari, Tocqueville, Malia, Madách, Solé, Kolakowski, Camus, Scruton, Aron, Lincoln és Benjamin Constant. Majd 1917-ről írva csak sejteti, de nem állítja (mert helyette Richard Pipes törté-

nész mondja ki), hogy azt puccsnak tartja, s ugyanígy az 1919-es magyar Tanácsköztársaságot (amely énszerintem az államcsínynek egy kevésbé szerencsés példája).

Azután mindezt alkalmazza a nagy és a kevésbé nagy francia forradalmakra. Álláspontját nem könnyű összefoglalni: a téma összetett, nézeti idővel módosultak – amint a magunkéi is (mert a mi nemzedékünk egykor éppen Hahner tabudöntőgető írásain nőtt fel). Fel-tűnő, mennyire pozitívan vélekedik ma szegény XVI. Lajos királyról, már-már idealizálja: komolynak, értelmesnek, erkölcsösnek, megfontoltnak, sőt bátor-nak tartja, legfeljebb a forradalomban akart sokkal óvatosabban haladni, mint a Nemzetgyűlés képviselői. Még 1791-es szökéséről is azt tudjuk meg, hogy azért szánta rá magát, mert „Montmédy helyőrsége körében szerette volna visszaszerezni politikai mozgásszabadságát”. Mindez erősen eltér attól, amit a szerző korábbi, 1989-es kötetében találhatunk. Lajos ott még „kettős játékot űz”, majd „a forradalom egyházügyi rendeletein felháborodva” határozta el magát a szökésre, hogy a keleti határon állomásozó csapatai körében „közölje alattvalóival visszatérésének feltételeit”. Nem tudhatjuk, hogy Hahner újabb források és feldolgozások hatására módosította-e a véleményét, vagy a világ-szemlélete tolodott fokozatosan konzervatívabb irányba. De ha igaza van – tehát XVI. Lajos kiváló uralkodó volt

–, akkor azért fel kellene tennie az elkerülhetetlen kérdést: mivel magyarázza, hogy egy ilyen jeles király és egész udvara ennyire gyűlöltté és megvetetté válik. A kérdés nyilván a társadalom- és mentalitástörténet mélyebb rétegeibe vezetne – így viszont marad a demagógia, a hisztéria, a bűnbakkeresés és az erőszak mint a romlás (túl) általános magyarázata. Csak remélni lehet, hogy egyszer ezek a súlyosabb kérdések is előkerülnek, mert akkor valószínűbb magyarázatokat kapunk. (Mindez nem jelenti azt, hogy a forradalom számos problémáját ne látná világosan a szerző, például a reform és forradalom kettősségét vagy a hatalommegosztás elmaradásának drámai következményeit.)

Az egész kötet – mint említettem – nagyon tetszetős, minden értelemben sokszínű, a képaláírások változatosak, továbbá külön „boxok” tartalmazzák a kiegészítő információkat. Laikusok és szakértők, iskolások és érett korúak, egyszóval mindenki megtalálhatja azokat a cikkeket, amelyek a kíváncsiságát kielégítik, legyenek azok politikai-eseménytörténeti jellegűek, avagy inkább társadalom- és kultúrtörténettel foglalkozók. Hahner a „harag és elfogultság nélküli”, józan és távolságtartóan racionális megközelítés híve – tanulmányai ezzel együtt érdekesek, érthetőek, sőt szórakoztatóak. A kötet – az eredeti cikkekhez hasonlóan – nem tartalmaz bibliográfiát, de névmutatót szerencsére igen.